

УДК 371.21+ 373.32.68:04

Кошіль О.П.,

студентка V курсу ОКР «магістр»

спеціальності «Дошкільна освіта»

Педагогічного інституту

Київського університету імені Бориса Грінченка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО РОБОТИ ЗА БАЗОВИМ КОМПОНЕНТОМ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Реалізація вимог, визначених новою редакцією Базового компонента дошкільної освіти (БКДО), потребує підготовки фахівця, здатного орієнтуватися в інформаційному просторі й самостійно конструювати свої знання. У статті обгрунтовано теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи за БКДО.

Ключові слова: професійна підготовка, Базовий компонент дошкільної освіти, дошкільна освіта, майбутні вихователі дошкільних навчальних закладів.

Постановка й обгрунтування актуальності проблеми.

Актуальність дослідження окресленої проблеми зумовлена тим, що соціально-економічна ситуація в Україні, входження країни у світовий та європейський соціокультурні простори, потребують упровадження сучасних технологій виховання і навчання, модернізації змісту професійної діяльності вихователя, а відтак зумовлюють якісні зміни у підготовці педагога до роботи за новою редакцією БКДО. Згідно із Законом України «Про освіту», кожні 10 років відбувається оновлення освітніх Державних стандартів. Це зумовило необхідність у розробці нової редакції БКДО, зміст якого виставляє нові осучаснені вимоги як до педагогів-практиків, батьків, так і до вищої школи щодо підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Аналіз наукових досліджень, на які спирається автор. Аналіз джерельної бази засвідчив, що проблема підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти у вищих навчальних закладах була і є предметом дослідження багатьох науковців. Так, становлення і розвиток професійної підготовки фахівців дошкільного виховання в Україні (кінця XIX – початку XX ст.) досліджувала

Т. Слободянюк; структуру, зміст психолого-педагогічної та фахової підготовки розглядали Л. Артемова, А. Алексєєва, Г. Беленька, О. Богініч, Ю. Косенко, М. Машовець, Л. Пісоцька та ін.; проблему формування професійних умінь і навичок вихователів дошкільних закладів – Л. Семушина, Л. Загородня; підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями – Т. Жаровцева; питання щодо підготовки майбутніх фахівців до соціально-педагогічної діяльності – О. Безпалько, Л. Зданевич, І. Зверєва, Н. Ковалевська, Л. Машкіна, Л. Міщук, І. Рогальська та ін.; підготовки до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти – О. Мартинчук; шляхи удосконалення системи підготовки фахівців дошкільної освіти – О. Богініч; інноваційну підготовку вихователів – І. Дичківська; професійно-валеологічну компетентність як складову загальної професійної компетентності вивчали – В. Нестеренко, Т. Книш; творче ставлення майбутніх педагогів дошкільників до професійної діяльності – Л. Макрідіна; виховання еколого-педагогічної культури вихователя дошкільного закладу в системі вищої педагогічної освіти – Н. Лисенко та ін.

Завданням нашого дослідження є обґрунтування теоретичних та методичних засад підготовки майбутніх вихователів до роботи за новою редакцією БКДО.

У сучасних умовах важливо повною мірою враховувати нові вимоги до підготовки майбутніх вихователів, спираючись на концептуальні засади розвитку особистісного потенціалу дитини дошкільного віку, педагогічні умови оптимізації компетентної поведінки дошкільників із включенням у навчально-виховний процес ефективних особистісно зорієнтованих технологій. Майбутні педагоги у процесі практичної підготовки повинні постійно працювати над здобуванням, формуванням і розвитком професійних знань, умінь і навичок, вчитись діагностувати та прогнозувати розвиток дитини, удосконалювати форми, методи виховання та навчання дітей, використовувати інновації з метою забезпечення обов'язкової дошкільної освіти та виконання вимог її Базового компонента [2, 58].

Встановлено, що Базовий компонент дошкільної освіти визначає зміст дошкільної освіти, що регламентовано ст. 23 Закону України «Про дошкільну освіту» (із змінами та доповненнями). Базовий компонент – це Державний стандарт дошкільної освіти України, який реалізується програмами та навчально-методичним забезпе-

ченням, що затверджуються Міністерством освіти і науки України. У ньому зведено норми та положення, що визначають державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини шести (семи) років; сумарний кінцевий показник набутих компетенцій випускником дошкільного навчального закладу перед вступом його до школи. Актуальність нової редакції БКДО зумовлена соціальною необхідністю зміни знаннєвої орієнтації при організації педагогічного процесу на особистісно-ціннісну та його узгодження із новим Державним стандартом початкової загальної освіти [6].

Зміст Базового компоненту побудовано на основі компетентнісного підходу відповідно до вікових можливостей дітей. Він спрямовує педагогів на цілісний і загальний розвиток дитини, розглядає дошкільний вік як підґрунтя для набуття у подальшому спеціальних знань та вмінь, окреслює основні лінії розвитку дитини: фізична, психічна та морально-духовного здоров'я; особистісних цінностей як своєрідного внутрішнього стрижня; ціннісної етичної орієнтації з формування навичок практичного життя; емоційної сприйнятливості та сприяння розвитку індивідуальності дитини [5].

БКДО в новій редакції орієнтує педагогів на реалізацію цілісного підходу до формування дитячої особистості, підготовку її до органічного, безболісного входження до соціуму, природного і предметного довкілля через освоєння основних видів життєдіяльності, а також у напрямі забезпечення реальної наступності та безперервності між дошкільною та початковою ланками, інтеграції родинного і суспільного виховання [7].

Суттєвою ознакою якості дошкільної освіти є якість її змісту. Тому важливо, щоб майбутні вихователі ще на етапі підготовки до професійної діяльності усвідомлювали, як важливо спрямовувати свої зусилля не лише на надання дітям знань, створення умов для оволодіння вміннями та навичками, а й на їх розвиток. У процесі підготовки майбутні фахівці дошкільної освіти мають оволодіти необхідними знаннями про те, як урізноманітнити форми цілеспрямованого навчально-виховного впливу, зокрема шляхом гурткової роботи, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій, активізації та урізноманітнення роботи з родинами [3, 11]. Крім того, вихователі мають вміти обґрунтовано вибирати й (або) конструювати освітні технології, які б забезпечили ефективність та результативність усього освітнього процесу в ДНЗ.

Підготовка до реалізації БКДО вимагає відповідної організації педагогічного процесу у вищій школі, який стимулював би студента – майбутнього фахівця в галузі дошкільної освіти до винахідливості та творчості в умовах, що постійно змінюються. Загальновизнано, що творчість у діяльності майбутнього вихователя є одним із критеріїв майстерності. Завдяки творчості, формується індивідуальний стиль професійної діяльності, необхідний для успішної реалізації освітніх ліній БКДО. Виявлення творчості у майбутніх фахівців як одного з компонентів педагогічної майстерності свідчить про прагнення студента до підвищення якості своєї професійної підготовки.

У новій редакції БКДО вперше у змісті подано варіативну частину з освітніми лініями «Комп'ютерна грамота», «Іноземна мова», «Хореографія», «Шахи» та ін. Зважаючи на це, реалізація завдань, визначених у варіативній частині БКДО, вимагає від вихователя високого рівня творчості, фахової майстерності та педагогічної кваліфікації. Адже ще видатний педагог К.Д. Ушинський звертав увагу на те, що живим джерелом виховної сили є особистість вихователя [4, 63–64]. Вагомою рисою особистості вихователя має бути осмислення протиріч і проблем власної практичної діяльності з метою пошуку адекватних рішень.

Успішність реалізації освітніх ліній БКДО значною мірою залежить від компетентності педагогічних кадрів, зважаючи на це, процес підготовки майбутніх вихователів ДНЗ має здійснюватися у контексті формування у студентів професійно значущих якостей, професійних компетенцій, уміння адекватно і творчо підходити до розв'язання педагогічних ситуацій у дошкільному навчальному закладі. Готовність майбутніх вихователів ДНЗ до роботи за БКДО – це поліструктурне утворення, що складається з мотиваційного, змістовно-теоретичного та діяльнісного компонентів.

З метою формування належного рівня готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців дошкільної освіти, викладачам ВНЗ необхідно наповнювати навчальні програми фахових дисциплін новим сучасним змістом, узгоджуючи його з БКДО. Важливими завданнями підготовки майбутніх вихователів до роботи за БКДО є формування професійної компетентності, психологічної грамотності, пізнавальної активності педагогів.

Процес підготовки майбутніх вихователів ДНЗ потребує модернізації на усіх її етапах, включаючи вищу освіту у ВНЗ I–II рівнів акредитації. Прикладом успішної модернізації навчально-виховного процесу підготовки майбутніх фахівців, у тому числі і вихователів дошкільних закладів є Університетський коледж Київського університету імені Бориса Грінченка. Це інноваційний багато-профільний вищий навчальний заклад I рівня акредитації, який є навчально-науковою складовою університетського комплексу та здійснює професійну підготовку згідно з ОКР «молодший спеціаліст» у поєднанні з наданням повної загальної середньої освіти за спеціальностями, які узгоджуються з напрямами підготовки Університету. Метою освітньої діяльності Університетського коледжу є відповідна професійна підготовка майбутнього спеціаліста; сприяння ефективному розвитку індивідуальних здібностей особистості; формування особистісної системи цінностей та інтересів; професійних компетенцій, що забезпечать конкурентні переваги на ринку праці, побудову та реалізацію успішної життєвої траєкторії, зокрема професійної кар'єри; надбання відповідного соціального статусу; залучення студента у багатовимірне університетське освітнє середовище.

Зважаючи на це, педагогічний колектив Університетського коледжу постійно працює над удосконаленням змістової та процесуальної складової професійної підготовки фахівців з усіх спеціальностей, у тому числі й дошкільної освіти. Викладачі прагнуть ґрунтовно ознайомлювати студентів з документами, які визначатимуть сутнісний зміст їхньої майбутньої фахової діяльності, результати цілеспрямованого, методично грамотного застосування концептуальних засад БКДО. У процесі підготовки викладачі намагаються створити стійку мотивацію у студентів до набуття готовності не тільки до навчально-виховної роботи з малятами, а й до організації та здійснення науково-методичної, дослідно-експериментальної, науково-дослідницької роботи у дошкільних закладах, розробляючи та впроваджуючи сучасні педагогічні технології. Викладачі коледжу оновлюють зміст підготовки фахівців відповідно до Державних стандартів, орієнтують майбутніх вихователів на прийняття нових умов функціонування системи дошкільної освіти: її обов'язковість для кожної дитини, зміну співвідношення сімейного і суспільного виховання, різноманітність форм суспільного до-

шкільного виховання та їх відповідність новим завданням і умовам ринкових відносин, багатоваріантність освітньо-виховних програм для дошкільних закладів. Тобто, готують майбутніх вихователів до роботи за БКДО [1, 307].

Висновки. Таким чином, однією з педагогічних умов, які забезпечують ефективне формування готовності майбутніх вихователів до роботи за БКДО є професійно-гуманістична орієнтація та формування у студентів теоретико-методичних знань за змістовими лініями Державного стандарту дошкільної освіти.

Щодо перспектив подальших досліджень, то, на нашу думку, педагоги вищої школи відчують потребу в розробці конкретних рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу з майбутніми вихователями дошкільних закладів щодо роботи за БКДО.

Джерела

1. Братко М.В. Університетський коледж : пошук ідентичності / М.В. Братко // Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / редкол. В.В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. – Вип. 16. – 307 с.
2. Машкіна Л.А. Педагогічна практика в системі ступеневої підготовки вихователів дітей дошкільного віку / Л.А. Машкіна // Навчальна програма та методичні рекомендації щодо її реалізації. – Хмельницький : Вид-во ХГПІ, 2002. – 58 с.
3. Панасюк Т.В. Завдання педагогічних колективів дошкільних навчальних закладів на 2012 / 2013 навчальний рік / Т.В. Панасюк // Практика управління дошкільним закладом. – Вип. 8, 2012. – 11 с.
4. Ушинський К.Д. Збірник праць / К.Д. Ушинський. – М. – Л., 1948. – Т. 2. – 63–64 с.
5. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/30154/Додаток>.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dosvid-loippo.at.ua/metod_recom/201314/.../doschkil-osv.doc.

Реализация требований, определенных новой редакцией Базового компонента дошкольного образования (БКДО), требует подготовки специалиста, способного ориентироваться в информационном пространстве и само-

стоятельно конструировать свои знания. В статье обоснованы теоретические и методические основы подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к работе по БҚО.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, реализация Базового компонента дошкольного образования, дошкольное образование, будущие воспитатели дошкольных учебных заведений.

Implementation of requirements presented by the new edition of the Basic component of pre-school education (BCPE), requires specialist's training who is able to navigate in the the information space and construct own knowledge independently. The article substantiates theoretical and methodological foundations of training future teachers of preschool educational institutions to work according to BCPE.

Key words: professional training, implementation of the Basic component of preschool education, pre-school education, future teachers of pre-school educational institutions.